

GLAGOLSKI INTERNACIONALIZMI V SLOVENŠČINI IN NEMŠČINI TER NJIHOVA VEZLJIVOST S KONTRASTIVNEGA VIDIKA

Prispevek obravnava glagolske internacionalizme v nemščini in slovenščini ter se osredotoča na pomenske in vezljivostne strukture izbranih nemško-slovenskih glagolskih parov. Znotraj skupine mednarodnih besed, o katerih govori tudi *SEJO*, so najprej opredeljeni globalizmi, ki so prisotni v jezikih po vsem svetu, saj jih generirajo globalne teme, kot je denimo aktualna pandemija covid. Od teh se razlikujejo internacionalizmi; zanje veljata kriterij prisotnosti v najmanj treh jezikih, od katerih dva nista genetsko povezana, ter kriterij pomenske ustreznosti. Zaradi delne ekvivalence internacionalizmov lahko nastanejo pari lažnih prijateljev. Kontrastivna obravnava v prispevku prikaže, da pri nemško-slovenskih internacionalnih glagolskih parih prihaja do nekaterih razlik v pomenski strukturi in pomenskosladdenjski vezljivosti, ter razkrije različna razmerja med izbranimi slovenskimi glagoli in njihovimi nemškimi ustreznici, ki se med seboj razlikujejo tudi zaradi variantnosti istega leksema v različnih nemških standardih.

Ključne besede: nemščina, slovenščina, glagolski internacionalizmi, kontrastivna analiza, vezljivost

1 Uvod

Prispevek se osredotoča na internacionalizme jezikovnega para slovenščina – nemščina ter njune internacionalne glagole.¹ Po uvodni opredelitvi internacionalizmov in pregledu njihovih splošnih značilnosti bo natančnejši kontrastivni pogled usmerjen v ekvivalentna razmerja izbranih glagolskih internacionalizmov, kot so *diktirati/diktieren*, *dirigirati/dirigieren*, *manipulirati/manipulieren*,

¹ Prispevek je nastal v okviru raziskav programske skupine *Teoretične in aplikativne raziskave jezika: kontrastivni, sinhroni in diahroni vidiki* (ARRS, P6-0218) in bilateralnega projekta *Projet en linguistique contrastive et de contact: Une comparaison interculturelle des verbes internationaux à la croisée des langues romanes, germaniques et slaves* (0621_CIRLEP).

promovirati/promovieren, telefonirati/telefonieren in faširati/faschieren, pri katerih bomo opazovali podobnosti in predvsem razlike na izrazni in pomenski ravni. Poskušali bomo ugotoviti, ali se pri posameznih internacionalnih parih pojavljajo pomenske razlike ter razlike v pomenskoskladenjski vezljivosti. Analiza izbranih nemških in slovenskih internacionalnih glagolskih parov sloni na podatkih o pomenih in vezljivostnem potencialu iz splošnih (SSKJ,² DWDS, DUDEN online) in specializiranih (vezljivostnih) slovarjev (Žele 2008, 2018; Helbig in Schenkel 1991; E-VALBU) ter zgledih iz elektronskih korpusov Gigafida 2.0 in DWDS. Ker obstaja nemški knjižni jezik v več standardnih zvrsteh, bomo pri kontrastivni analizi upoštevali tudi standardnozvrstno variančnost vezljivostnih struktur nemških glagolskih leksemov (Ammon idr. 2016 in Variantengrammatik).

2 Internacionalizmi – predstavitev področja

2.1 Opredelitev internacionalizmov v širšem in ožjem smislu

Mednarodni leksemi, kot so slov. *študij* (nem. *Studium*, angl. *studies*) ali pa *diktat* (nem. *Diktat*, ang. *dictation*, frc. *dictée*), *apel* (frc. *appel*, nem. *Appell*), pa tudi glagoli kot denimo *diktirati* (frc. *dicter*, nem. *diktieren*), *dirigirati* (frc. *diriger*, nem. *dirigieren*), *manipulirati* (ang. *manipulate*, nem. *manipulieren*), ki jih bomo kontrastivno obravnavali, so nedvomno pomemben del jezikovne in komunikacijske zmožnosti v več jezikih. Njihova kontrastivna obravnava je povezana z različnimi jezikoslovnimi vidiki, kot denimo vezljivostnoteoretičnimi, leksikografskimi, besediloslovnimi, pragmalingvističnimi, prevodoslovnimi in kontaktnolingvističnimi vidiki, pa tudi z jezikovno didaktiko slovenščine in nemščine bodisi kot maternega bodisi kot tujega jezika.

Internationalizmi so jezikovne enote posameznega jezika, ki so mednarodno prepoznavne in jih običajno razumemo kot ekvivalentne. Hkrati gre za konvergentne, formativno podobne besede v več jezikih, kot nakazujejo tudi slovarske razlage. Po Dudnu je *internacionalizem* »beseda, ki se v različnih kulturnih jezikih pojavlja v enakem pomenu in enaki ali podobni obliki«, po DWDS pa »mednarodno rabljena beseda, ki se jo razume brez prevajanja«. ² SSKJ² navaja besedo *internacionalizem* – poleg pomenov 'politična smer' ter 'mednarodnost' – tudi v specifičnem jezikoslovnem pomenu: »beseda, zlasti grško-latinskega, angleškega izvora, ki se uporablja v mnogih drugih jezikih, mednarodni izraz«. Po *Skupnem evropskem jezikovnem okvirju* (SEJO 2011) sta z vidika »raznojezičnosti« v mednarodnem sporazumevanju in z ozirom na evropsko jezikovno in kulturno raznolikost znanje in raba »mednarodnih besed« prednost, saj se govorec lahko celo v popolnoma

² DUDEN: 'Wort, das in gleicher Bedeutung und gleicher oder ähnlicher Form in verschiedenen Kultursprachen vorkommt' (z. B. »Demokratie«); DWDS: 'international gebräuchliches Wort, das ohne Übersetzung verständlich ist'.

tujem okolju, katerega jezika sploh ne obvlada, že ob prvem stiku opre na besede »skupnega mednarodnega nabora« (SEJO 2011: 26).³

Čeprav razlagajo omenjeni slovarji in SEJO internacionalizem kot »mednarodno« besedo, pa je po Vidovič Muha (2004: 78) pomembno razlikovanje med *globalizmi* in *internacionalizmi*: globalizmi so namreč opredeljevalni pojmi t. i. globalnega jezika (Vidovič Muha 2004: 78), za katerega je značilna globalna tema oz. sodobni denotat, ki je univerzalen. (Kot globalna tema je denimo evidentna svetovna pandemija covid, katere mednarodno besedišče se je razširilo v izjemno kratkem času, npr. *korona*, *covid-19*, *lock-down*, *zoom*, *zoomati*, *karantena* itd.) V nasprotju z globalnim jezikom, ki ni vezan na arealno členjenost, pa *internacionalizmi* niso del »internacionalnega«⁴ jezika (Vidovič Muha 2004: 75), temveč so poimenovalne enote posameznih jezikov, ki pa jih hkrati v pojmovnem smislu presegajo. V prid tej ugotovitvi Vidovič Muha (2004: 75) navaja tudi motiviranost obrazila (*inter-* 'med'). Internacionalizmi so torej v širšem smislu mednarodne, tudi globalne besede, v ožjem smislu pa so to jezikovne enote posameznega jezika z mednarodnim značajem, s katerimi posamezni jezik presega kulturno specifičnost, in se, gledano z vidika medjezikovnosti in medkulturnosti, povezuje s pojmovnimi svetovi drugih jezikov, v katerih so internacionalizmi prav tako prisotni. Schraeder (1990: 46) predlaga v primeru leksemov celo poimenovanje interlekssem (abstraktno sistemsko enoto kot del konstruiranega interlangue), ki ima v posameznih jezikih svoje internacionalne lekseme predstavnike (npr. *civilizacija*, *civilisation*, *Zivilisation*).

Če splošni enojezični slovarji kot internacionalizme opredeljujejo predvsem besede, torej lekseme, ki so v jeziku uslovarjeni, pa jezikoslovna literatura šteje med internacionalizme tudi morfeme (Schraeder 1990: 52; Bergmann 1995: 247; Vidovič Muha 2004: 77; Turska 2009: 52, kot npr. *a-* v *apolitičen* ali pa *an-* v *anorganski*), pa tudi internacionalne citatne (stalne) besedne zveze (npr. *a priori*) in frazeme (npr. *en dubio pro reo*), povedi (npr. *Divide et impera!*), pragmatične izraze (npr. *adijo*, *ade*, *adieu*) in celo besedila (Volmert 1990: 49; prim. tudi Vidovič Muha 2004: 77 in Lobin 2021: 11). Tudi kratice in okrajšave so lahko internacionalne (npr. *PC*, *TV*, *EU*; *etc.*, *vs.*, *ps.*). Kot poudarja Volmert, so internacionalizmi zgolj takšne jezikovne enote, ki so v desaussurskem smislu nosilke pomena (torej ne tudi interfonemi ali intergrafemi). Med morfemi in leksemi na eni ter večbesednimi (citatnimi) in besedilnimi internacionalizmi na drugi strani pa obstaja tudi pomembna razlika, saj citati v posameznih jezikih ostajajo nespremenjeni oz. zvesti svojemu izvorniku, (inter-)morfemi in leksemi pa postanejo poimenovalna sestavina jezika prejelnika.

³ SEJO (2011: 26): »Posameznik lahko uporablja znanje več jezikov, da razume besedilo, ki je napisano ali celo govorjeno v prej »neznanim« jeziku: prepoznavna besede iz skupnega mednarodnega nabora, ki jih sedaj sreča v novi preobleki.« Tako nemška kot angleška različica SEJO uporabita besedo *Internationalismen* in *international* za »skupne besede mednarodnega nabora«: »Wörter aus einem Vorrat an Internationalismen« (GER 2001: 17) in »words from a common international store« (CEFR 2020: 30).

⁴ Izraz »internacionalni« ali mednarodni jezik je pogosto sopomenka za »svetovni« jezik, kot denimo angleščina, kitajščina, španščina, nemščina, francoščina itd. (Vidovič Muha 2004: 75).

2.2 Internacionalizmi – prevzemanje in prisotnost v jezikih

Izvorno gledano so mednarodne jezikovne enote – tu se bomo omejili na lekseme in kasneje na glagolske lekseme – prevzete iz jezika dajalca v jezik prejemnik (gr. *Dēmokratía* (δημοκρατία) > lat. *dēmocratia*) ali več jezikov prejemnikov (npr. it. *opera* > slov. *opera*, nem. *Oper*); jezik prejemnik pa je lahko tudi jezik posrednik, ki je posredoval leksem v naslednji jezik prejemnik oz. več jezikov prejemnikov (lat. *dēmocratia* > nem. *Demokratie*, frc. *Démocratie*; frc. *protester* > nem. *protestieren* > slov. *protestirati*). Izvorni jeziki so torej antični jeziki (grščina, latinščina) in moderni evropski jeziki (npr. nem. *Spitzenkandidat* > ang. *spitzenkandidat* > slov. *špicenkandidat*) – med njimi je tudi nemščina (npr. za lekseme *lajtmotiv*, *lied*, *kancler*, *naci*, *vermaht*, *bundestag* ipd.) – kot tudi jeziki zunaj Evrope (npr. hebr. *šô'ā* > nem. *Schoah/Shoah* > slov. *šoa*). Za internacionalizme, ki izhajajo iz latinščine in grščine ali tudi drugih evropskih jezikov in se širijo v evropskih arealih, se pogosto uporablja tudi izraz evropeizmi (prim. Bergmann 1995: 240).

Gre torej za prevzeto leksiko, ki ohranja vsaj del izrazne podobe izvornega jezika, kot je npr. razvidno pri glagolu *diktirati*: lat. *dictāre* > frc. *dicter* > nem. *diktierten* > slov. *diktirati*. V formativu se ohrani najmanj korenski morfem, ki ima denotativni pomen (ali pa tudi besedotvorni morfem) (prim. Vidovič Muha 2004: 75), tako da so internacionalizmi posameznih jezikov v tem pogledu grafemsko in glasovno popolnoma ali pa v veliki meri kongruentni. Slovnici morfemi (Vidovič Muha 2004: 75) pa izhajajo iz jezika prejemnika (npr. *študira-ti/študira-m/-š/-0; studier-en/studier-el/-st/-t*).

Vprašanje etimologije pa samo po sebi ni kriterij za opredelitev internacionalizmov, saj služi predvsem razlagi o nastanku in razširitvi besede v diahronem smislu s kontaktnolingvističnega vidika, čeprav formativna in pomenska prekrivnost običajno temelji na skupnem etimonu. Volmert se zato zavzema za sinhrono utemeljeno opredelitev internacionalizmov:

/k/ongruentno-ekvivalentne sestavine različnih jezikov so potencialni predstavniki internacionalizmov, kadar zadostujejo kriterijem v sinhronem smislu – čisto neodvisno od sistemske bližine ali oddaljenosti primerjanih jezikov, brez upoštevanja njihove zgodovine prevzemanja in upoštevanja ev. genetske sorodnosti udeleženih jezikov. (Volmert 2003: 35.)

Za opredelitev je poleg oblikovnega ujemanja oz. (formativne) kongruentnosti namreč bistvena stopnja internacionalizacije oz. razširjenosti internacionalizma med jeziki ter vsaj delno prekrivanje (ekvivalenca) pomenskih struktur. Z vidika razširjenosti se je izoblikoval kriterij prisotnosti v najmanj treh jezikih (npr. Schaefer 2003; Volmert 2003; Turska 2009), najmanj dva jezika pa morata biti genetsko nesorodna oz. pripadati dvema različnima jezikovnim družinama (kot npr. romanskim, germanskim, slovanskim jezikom v primeru it. *opera*, nem. *Oper*, slov. *opera*).

2.3 Lažni prijatelji

Z vidika oblikovnega oz. formativnega ujemanja elementov dveh jezikov so denotativni deli formativa v veliki meri (grafemsko in fonetično) prekrivni, tako da govorci ravno na osnovi kongruence pogosto sklepajo tudi na prekrivnost pomenov. Tako naj bi bili s pomenskega vidika internacionalizmi popolnoma (npr. *valenca, valency, Valenz*) ali pa vsaj delno ekvivalentni (npr. *artikel, article, Artikel*). Do delne ekvivalence internacionalizmov prihaja, ker eden ali oba jezika, tako jezik prejemnik kot tudi jezik dajalec, med procesom prevzemanja ali po njem razvijeta nove pomene ali pa prvotne pomenskoestavinsko modificirata. Semantična produktivnost in/ali modifikacija pa je pogosto vzrok za nastanek lažnih prijateljev. Kot kažejo analize in delo v kontrastivno- in medkulturnolingvističnih seminarjih, se prav za jezikovni par nemščina in slovenščina – če opazujemo z zornega kota slovenščine kot maternega jezika – lažni prijatelji nahajajo manj med domačo leksiko in pogosteje med internacionalizmi, kot so *adaptacija/Adaptation, akademik/Akademiker, diplomant/Diplomand, absolvent/Absolvent, rektor/Rektor, profesor/Professor, docent/Dozent, instrukcija/Instruktion, inskripcija/Inskription, denacionalizacija/Denationalisierung, reklama/Reklame, dieta/Diät, referent/Referent, fraza/Phrase, evidenca/Evidenz, artikel/Artikel* idr. (prim. Krevs Birk 2014), mednje pa spadajo tudi nekateri internacionalni glagoli, kot so denimo *telefonirati/telefonieren, promovirati/promovieren* in *diplomirati/diplomieren*.

3 Slovenski in nemški glagolski internacionalizmi in vezljivost

3.1 Splošni vidiki

3.1.1 Slovenski in nemški glagolski internacionalizmi kot izposojenke

Tudi slovenski glagolski internacionalizmi so po svojem nastanku rezultati prevzemanja ali pa tvorjenja iz prevzetih besed. Kot je navedeno v številnih iztočnicah v *Slovenskem etimološkem slovarju* (Snoj 1997, 2015), jih je bilo nemalo prevzetih ravno preko nemščine, kot kaže npr. slovarski sestavek za glagol *prezentirati*:

Razlaga

Tujka, prevzeta prek nem. *präsentieren* iz frc. *présenter* 'predstaviti' z izhodiščnim pomenom 'narediti prisotno', kar je izpeljano iz frc. *présent* 'navzoč, prisoten, sedanji'. To se je razvilo iz lat. *praesēns* v enakih pomenih.

Slika 1: Slovarski sestavek besede *prezentirati* (Snoj 2015)

Enako velja tudi za *študirati, diktirati, dirigirati, faširati, manipulirati, diplomirati, prezentirati, promovirati, protestirati, markirati* itd. Kot kaže pregled izbranih mednarodnih glagolov v *Slovenskem etimološkem slovarju*, je bila nemščina predvsem jezik posrednik, glagole pa je prevzemala povečini iz latinščine in

francoščine (gl. zgoraj zgled za prevzetost nemškega *präsentieren* iz francoščine (Snoj 2015), podobno tudi *dirigirati* < nem. *dirigieren* < lat. *dirigere*, *protestirati* < nem. *protestieren* in frc. *protester* < lat. *prōtestārī*, *manipulirati* < nem. *manipulieren* < frc. *manipuler*, *promovirati* < nem. *promovieren* < lat. *prōmovēre*, *telefonirati* (*telefon*) < nem. *telefonieren* < *Telefon* < gr. *tele-* in *-phone*).

3.1.2 Prevzemanje in vloga »staroavstrijskega« stičnega areala

Prevzemanje internacionalnih glagolskih leksemov iz nemščine je del zgodovinskega razvoja nemško-slovenskih jezikovnih stikov, ki so se začeli v 8. stoletju, v času stare visoke nemščine in takratnih kronolektov slovenščine (prim. Šekli 2015 in 2020); v slovenskem jezikovnem prostoru so bili zaradi sobivanja slovenščine z nemščino (prim. Javor Briški 2022) iz družbenopolitičnih razlogov bolj ali manj intenzivni vse do razpada Avstro-Ogrske. Z aktualnega in sinhronega vidika so bile nemške izposojenke prisotne v različnih jezikovnih zvrsteh: Najstarejše, tj. izposojenke iz stare visoke nemščine (750–1050) pa tudi tiste iz (pra)germanščine (prim. Šekli 2015 in 2020; Javor Briški 2020) so povečini del knjižne leksike (npr. *škoda*, *opat*), izposojenke v slovenskih neknjižnih zvrsteh pa izvirajo večinoma iz srednje (1050–1350) in nove visoke nemščine (1350–), značilne za geolekt stičnega bavarsko-avstrijskega areala. Še posebej znotraj meja habsburške monarhije pa so se v širile jezikovne enote, ki so se prevzemale v posamezne jezike t. i. »staroavstrijskega« jezikovnega areala (npr. *papricirati*, avstr. nem. *paprizieren*, češ. *paprikovat*, madž. *paprikáz*, *faširati*, avstr. nem. *faschieren*, hrv. *faširati* (prim. Newerkla 2017: 24), *hofirati*, nem. *hofieren*, hrv. *hofirati* (prim. Stojić 2020: 60).⁵ Po drugi strani pa so se internacionalizmi širili z napredujočim procesom uveljavljanja pisne knjižne norme, ki se je iz sredjenemškega prostora širil v južnonemški areal, tako da so bili tudi glagolski internacionalizmi prevzeti večinoma iz (vsenemške pisne) nove visoke nemščine, ki se je v 19. stoletju že uveljavila v medijih in šolstvu po celotnem strnjenem nemškem jezikovnem prostoru.

3.1.3 Nemške standardne različice

S sinhronega vidika pa je pri knjižni nemščini danes treba upoštevati, da je t. i. večsrediščni (pluricentrični) jezik, saj obstaja v več standardnih različicah, ki

⁵ Tudi avstrijska nemščina je bila dovzetna za vplive različnih jezikov. Po eni strani je nanjo (bolj kot v zveznonemškem prostoru) vplivala francoščina, po drugi strani pa stični jeziki Avstro-Ogrske. Znan je primer glagola *vergessen*, ki se v nemščini veže s tožilnikom (*ich habe etwas vergessen*, 'nekaj sem pozabil'), a se v staroavstrijskem stičnem arealu uporablja s predlogom *auf* oz. *an* (*ich habe auf seinen Geburtstag vergessen*, 'pozabil sem na njegov rojstni dan') kot posledica interference iz slovanskega *pozabiti na*. Od uveljavitve koncepta nemške večsrediščnosti tudi ta oblika ni bila več zaznamovana kot napačna, kot je bila denimo v Kafkovem obdobju – nemško pišočič Franz Kafka je zapisoval *vergessen an*, to obliko pa je kot »avstrijsko jezikovno napako« po korekturah urednika takoj tudi korigiral (prim. Blahak 2017: 203).

izhajajo iz nacionalnih oz. regionalnih in manjšinskih središč.⁶ Nemški standardi se razlikujejo predvsem v besedišču, deloma pa tudi po glasoslovnih in oblikoslovnih značilnostih ter skladnji (Ammon idr. 2016; Variantengrammatik). Tako ima slovenski leksem *matura* več standardnonemških ustreznic: v avstrijski nemščini *Matura*, zveznonemški *Abitur*, švicarski *Matura*, južnotirolski *Matura* in romunski *Bakkalaureat*. Konvergentna ustreznica slovenskega glagola *maturirati* pa se kot *maturieren* pojavi samo v avstrijski nemščini (ne pa tudi v drugih različicah, npr. v zveznonemški: *Abitur machen* ali švicarski: *Matura ablegen/machen*). Slovenski *maturirati* je torej avstrijaczem. Zaradi kriterija prisotnosti v več jezikih pa *maturirati* in *maturieren* ne moremo prištevati med internacionalizme tako kot denimo avstrijaczime *faširati*, *ažurirati* ali pa *kuvertirati*.

3.1.4 Jezikovna zvrstnost glagolskih internacionalizmov

S socialnozvrstnostnega vidika se slovenski mednarodni glagoli pojavljajo v različnih zvrsteh, predvsem v (pisnem) knjižnem jeziku – pogosto so to t. i. intelektualizmi – npr. *apelirati*, *aplicirati*, *promovirati*, *diplomirati*, *habilitirati*, *absolvirati*, *manipulirati*, *hospitalizirati*, *stigmatizirati*, *referirati*, *kuvertirati* ipd. in njegovi pogovorni različici npr. *forsirati*, *maltretirati*, *akceptirati*, *diktirati*, *servirati*; prisotni so tudi v neknjižnem pogovornem jeziku, npr. *faširati*, *sekirati* (*se*), *hofirati*. Funkcijskozvrstno je to besedišče lahko splošno sporazumevalno: *telefonirati*, *dirigirati*, *študirati*, strokovno: *kuvertirati*, *transformirati*, *hospitalizirati*, *sedirati* ter znanstveno: *referirati* (*na*), *ekstrahirati*, *abstrahirati* ipd.

3.2 Slovenski in nemški internacionalni glagoli in pomenskoscledenska vezljivost

3.2.1 Izhodišča

Za opazovanje vezljivosti slovenskih in nemških glagolskih internacionalizmov je upoštevana tako slovenska teorija vezljivosti Andreje Žele (2001, 2008, 2018) kot tudi nemška teorija Gerharda Helbiga (1992), ki je ena od tradicionalnih smeri raziskovanja vezljivosti v nemškem jeziku,⁷ primerljiva spoznanja pa so uve-

⁶ Ta središča so deloma vezana na nemško govoreče države ali pa regije, kjer je nemščina tudi uradni ali pa vsaj manjšinski jezik. Standardne različice knjižnega nemškega jezika so: avstrijska, zveznonemška, švicarska, vzhodnobelgijska, južnotirolska, lihtenštajnska, luksemburška, romunska, namibijska in menonitska nemščina (Ammon idr. 2016).

⁷ Helbig je že leta 1966 (⁸1991) v takratni NDR, sedem let po objavi Tesnièrevega dela *Éléments de syntaxe structurale* (1959), skupaj s Joachimom Schenklo izdal vezljivostni slovar nemških glagolov in kasneje s svojimi več kot 50 objavami o različnih vidikih vezljivosti v raziskovanje vezljivosti na Nemškem postopoma uvajal tujejezična raziskovalna spoznanja, denimo Fillmorjevo teorijo globinskih sklonov ali pa pragmalingvistične vidike, dokler ni 1992 predstavil celostno teorijo o vezljivostnih ravninah. Nemška tradicija raziskovanja vezljivosti se je v drugi polovici 20. stoletja intenzivno razvijala, tako da so vzporedno s Helbigovo »šolo« nastajale različne germanistične teoretične vezljivostne šole (Eroms, Welke, Engel, von Polenz, Schumacher, Ágel idr.), ki

ljavljena tudi v aktualnem slovarju glagolske vezljivosti Inštituta za nemški jezik v Mannheimu (E-VALBU).⁸ Ob upoštevanju izrazne kongruence, večpomenske strukture in pomenskoskladenjske vezljivosti bodo predstavljeni glagolski pari *diktirati/diktieren*, *dirigirati/dirigieren*, *manipulieren*, *promovirati/promovieren*, *telefonirati/telefonieren* in *faschieren/faširati*, s katerimi bo mogoče prikazati pomenska in vezljivostna razmerja med pomeni posameznega glagolskega para. Analiza vezljivosti posameznih glagolskih pomenov temelji na podatkih iz slovarjev DWDS, Duden, Helbig in Schenkel 1991, E-VALBU, SSKJ² ter Žele (2008, 2018), zglede pa črpamo iz elektronskih korpusov DWDS ter Gigafida 2.0.

3.2.2 Ekvivalentna in kongruentna razmerja med leksemi

Ker je namen raziskave ugotoviti, ali imajo nemški in slovenski internacionalni glagoli ekvivalentno vezljivostno strukturo, vprašanje zajema izrazno podobo in pomensko strukturo internacionalizmov. Za kontrastivno obravnavo je najprej potrebno ugotoviti, ali je internacionalni leksem prisoten v obeh opazovanih jezikih (posamezni jeziki, v katerih mora biti internacionalizem prisoten, so najmanj trije).⁹ Ob pogoju, da ima internacionalni leksem kongruentno ustreznico v opazovanem jeziku, se zastavlja vprašanje, ali imata internacionalna glagolska leksema enake ali različne pomene (izhajamo vsaj iz enega skupnega semema), odgovori pa so v primeru posameznega glagolskega para potrebni za ugotavljanje stopnje vezljivostne prekrivnosti.

Če primerjamo mednarodna izraza, nas zanima kongruenca oz. ujemanje materialne podobe posameznih enot; s pomenskega vidika pa nas zanima stopnja ekvivalentnosti pomenskih struktur. Pri popolni ekvivalenci je v kontrastiranem jeziku pomenska struktura enaka oz. prekrivna, pri delni ekvivalenci pa se zdi, da se pomenske strukture prekrivajo le deloma, saj so pomeni izhodiščnega leksema lahko realizirani z več ustrezniciami, ki so nadalje spet lahko večpomenski. Razmerja med večpomenskimi glagoli so denimo razvidna iz vizualnega prikaza na sliki 2 (zgled za večpomenska glagola *varovati/sichern* iz Krevs Birk 2006: 51).

Med glagoloma *varovati*1–8 (‘ščititi’, ‘zavarovati’, ‘paziti na’, ‘nadzirati’, ‘hraniti’, ‘zavarovati z’, ‘varovati plezalca’ in ‘zaščititi’) in *sichern*1–7 gre za delno ekvivalenco, saj se le dva njuna glagolska pomena ujemata oz. sta poponoma ekvivalentna. Le prvi pomen glagola *varovati* pa se prekriva z enim od pomenov glagola *schützen*.

so jih narekemale tako tipološke značilnosti nemškega jezika kot tudi z njimi povezane potrebe po raziskovanju nemške slovnice za hitro razvijajočo se didaktiko nemščine kot tujega jezika.

⁸ E-VALBU – *Elektronisches Valenzwörterbuch deutscher Verben* (Inštitut za nemški jezik v Mannheimu) je digitalizirana in delno modificirana različica tiskanega VALBU-ja (2004) in zajema 668 glagolskih iztočnic (VALBU: 638 glagolskih iztočnic).

⁹ Tako npr. nem. *s. amüsieren* (‘zabavati se’), frc. *s’amuser* in rom. *a amuza* v slovenščini nima mednarodnega izraza.

sichern	varovati	schützen
Semem1	Semem1	Semem1
Semem2	Semem2	Semem2
Semem3	Semem3	Semem3
Semem4	Semem4	
Semem5	Semem5	
Semem6	Semem6	
Semem7	Semem7	
	Semem8	

Slika 2: Ekvivalentna razmerja med glagolskima leksemoma *sichern* in *varovati*¹⁰

3.2.3 Glagola *dirigirati/dirigieren* in *manipulirati/manipulieren*

Kljub konvergentni in ekvivalentni strukturi slovenskega in nemškega glagola se lahko pojavijo razlike v vezljivostnih vzorcih. Najprej si pogledjmo primer glagolskega para *dirigirati* in *dirigieren*, ki imata ekvivalentno pomensko strukturo s štirimi pomeni: 1. 'voditi, usmerjati sploh', 2. 'usmerjati nekaj nekam', 3. 'voditi glasbeno skupino tako, da izvaja glasbeno delo' ter 4. 'umetniško voditi, usmerjati orkester, zbor pri izvajanju del'. Prva dva pomena v obeh jezikih odpirata ekvivalentna pomenskosladijska vzorca, kot kaže raba v slovenskih povedih in nemških ustreznicah: *Pedagoški vodja dirigira šolsko delo/Der Lehrleiter dirigiert die pädagogische Arbeit* (Sam₁-*dirigirati*1/*dirigieren*1-Sam₄) ter *V luko so dirigitirali vse vagone/In den Hafen wurden alle Wagons dirigiert* (Sam₁-*dirigirati*2/*dirigieren*2-Sam₄-pSam).¹¹

Pomena, ki sta povezana z izvajanjem glasbenega dela, pa se znotrajjezikovno (tako v slovenščini kot v nemščini) razlikujeta v pomenskosestavinski strukturi. Kadar imata slovenski in nemški glagol 3. pomen ('voditi glasbeno skupino tako, da izvaja glasbeno delo'), je vezljivostni skladijski vzorec prekriven, kot kažeta zgleda *Opero je zbrano in zadržano dirigiral mladi Wen-Pin Chen* ter *Ein bekannter Dirigent wird das Konzert dirigieren* (Sam₁-*dirigirati*3/*dirigieren*3-Sam₄). Drugače pa je v naslednjih zgledih za glagola *dirigirati*4/*dirigieren*4: *Na odru je France Marolt dirigiral Akademskemu pevskemu zboru, ki je pel Jenkovo Lipo* (Sam₁-*dirigirati*4-Sam₃) in *Thomas Wise dirigiert das Orchester der Beethovenhalle mit viel Gespür für subtile Atmosphären* (Sam₁-*dirigieren*4-Sam₄). Pomenskosladijska vezljivost teh dveh glagolov je le delno prekrivna, saj je

¹⁰ Če pogledamo pomena *sichern*7 in *varovati*7 (alpin. 'z uravnavanjem napetosti vrvi, na katero je navezan soplezalec, in z zadrževanjem vrvi pri njegovem morebitnem padcu preprečevati, da bi se soplezalec pri plezanju ponesreči', gl. *SSKJ*²), vidimo, da imata tudi ekvivalenten vezljivostni vzorec: Sam₁-Sam₇; *Alpinist varuje soplezalca* in *Der Bergsteiger sichert den Kletterpartner*. Sredstvo/ orodje dejanja pa v njunem strukturoskladijskem vezljivostnem obrazcu ni izraženo.

¹¹ Oznake (po Žele 2008: 39): Sam₁ = samostalniška beseda v imenovalniku, Sam₂₋₆ = samostalniška beseda v neimenovalniških sklonih, pSam = predložni samostalnik.

drugi udeleženec oz. naslovnik uresničen v slovenščini kot dajalnik, v nemščini pa kot tožilnik. Pomenska struktura glagola *dirigirati*₃ predvideva v logi udeleženca glasbeno delo, ki ga izvaja glasbena skupina, *dirigirati*₄ v drugem pomenu pa naslovnika, torej glasbeno skupino, ki izvaja glasbeno delo. Pri četrtem pomenu sta vezljivostna vzorca le delno prekrivna: Sam₁-*dirigirati*₄-Sam₄/Sam₁-*dirigieren*₄-Sam₃). Tako znotrajjezikovna divergenca desnega določila (Sam₄ vs. Sam₃) kot tudi medjezikovna delna ekvivalenca (*dirigieren*-Sam₄ vs. *dirigirati*-Sam₄/Sam₃) sta pri leksemu *dirigieren* pogost vzrok za interferenčne napake, saj se vezljivostna struktura slovenskega glagola napačno prenese v ciljni jezik; namesto tožilnika *Der Dirigent dirigierte das Orchester* se pojavlja dajalnik: *Der Dirigent dirigierte *dem Orchester*.

Primerljive interferenčne napake izzove tudi glagolski par *manipulirati/manipulieren*. Med več ekvivalentnimi pomeni zaradi razlik v vezljivostnem vzorcu izstopa pomen 's preračunljivim ravnanjem, dejanjem zavajati, goljufati'. Če ima nemški glagol direktni predmet, ima slovenski predložnega: Sam₁-*manipulirati*₂-pSam/Sam₁-*manipulieren*₂-Sam₄ (*ona manipulira s prijateljico/sie manipuliert ihre Freundin*, prim. Krevs Birk 2006: 57), raba nemškega glagola s predlogom (*Sie manipuliert *mit der Freundin*) pa je interferenčna napaka.

3.2.4 Glagola *promovirati/promovieren*

Pri glagolskem paru *promovieren/promovirati* je mogoče opazovati tudi različno število pomenov, pomensko divergenco ter nekongruente pomenske ustreznice. Glagol *promovirati* ima v slovenščini dva pomena: 1. 'širiti poznavanje, ugled koga, česa v javnosti', ki se pogosto uporablja, ter 2. 'doseči/prejeti doktorski naziv' (z dvema podpomenoma).¹² Primerjava z nemščino pokaže, da prvi pomen slovenskega glagola v nemščini ni izražen z glagolom *promovieren*, temveč z angleško izposojenko *promoten* (*Promovirali so nov izdelek – Sie promoten ein neues Produkt*).

Drugi pomen slovenskega glagola pa je skupen: Podpomen 'doseči, pridobiti si doktorski naslov' je uresničen v povedih *Promoviral je na Univerzi v Ljubljani/iz matematike/Er promovierte an der Universität Ljubljana/in Mathematik/über das Thema* z vezljivostnima obrazcema Sam₁-*promovirati*₁-pSam/Sam₁-*promovieren*₁-pSam in delno ekvivalentnima predložnima zvezama (*na*Sam₃/*an*Sam₃ oz. *iz*Sam₂/*über*Sam₄). Drugi podpomen 'slovesno dati, podeliti doktorski naslov' (*Rektor je promoviral nove doktorje znanosti/Rektor ga je promoviral za novega doktorja znanosti/Die Fakultät promovierte ihn zum Doktor der Wissenschaften*) pa odpira dve različici glagolske vezljivosti v slovenščini (Sam₁-*promovirati*-Sam₄/Sam₁-*promovirati*-Sam₄-pSam) ter en vzorec v

¹² V Gigafidi 2.0 je zabeleženih 12.286 konkordanc. Glagol v pomenu 'doktorirati' je rabljen le 116-krat.

nemščini (Sam₁-promovieren-Sam₄-zum Doktor x)¹³. Nemški leksem pa ima po drugi strani tudi dodaten pomen znotraj posameznih standardov, in sicer šv. nem. 'šolarja zaradi odličnih rezultatov prestaviti v višji razred', ki ga slovenski glagol *promovirati* nima (*Wenn ein betroffenes Kind in die nächsthöhere Stufe promoviert wird oder die Schule verlässt ...* Ammon idr. 2016, 'Kadar prestavijo določenega učenca eno stopnjo višje ali pa če zapusti šolo ...'). *Promovirati/promovieren* sta torej glagola, ki imata enako število pomenov, le dva pa sta ekvivalentna in imata delno prekrivno strukturoskladenjsko vezljivost. Druga dva pomena pa sta izražena drugače (*promovirati*1 z leksemom *promoten*; šv. nem. *promovieren*3 s parafrazo).

3.2.5 Glagola *telefonirati/telefonieren*

Pomensko le delno prekrivna sta tudi splošnosporazumevalna glagola *telefonirati/telefonieren*. Za slovenski leksem navaja SSKJ² dva pomena: 1. 'sporočiti po telefonu' (*Telefoniral mi je, da ne more priti*) ter 2. 'uporabiti telefon za vzpostavitev telefonske zveze' (*Telefoniral sem mu, pa se ni nihče oglasil*). E-VALBU navaja štiri pomene:¹⁴ 1. 'govoriti s kom po telefonu', 2. 'sporočiti po telefonu, telefonirati kam', 3. 'poklicati kam po telefonu, telefonirati', 4. 'uporabiti telefon za vzpostavitev telefonske zveze, telefonirati'.

S kontrastivnega gledišča izstopata prva pomena obeh glagolov, saj pri njiju prihaja do pomenskih divergenc. Prvi pomen slovenskega glagola *telefonirati komu* ima v večjem delu strnjenege nemškega govornega prostora (v avstr., zvnem. nem.) ustreznico v glagolu *anrufen*: (*Telefoniral je materi/Er rief seine Mutter an*). Izjemo predstavljata švicarska (Ammon idr. 2016) in lihtenštajnska nemščina, ki v tem pomenu uporabljata glagol z direktnim dajalnikom. V zveznonemški in avstrijski nemščini raba glagola *telefonieren* z dajalnikom torej ni predvidena, enako velja tudi za nemščino kot tuji jezik. Takšno rabo ugotavlja tudi projekt slovnične variantnosti nemških arealnih različic (Variantengrammatik), kar nazorno prikazuje slika 3.

Raba v švicarski in lihtenštajnski nemščini je s pomenskoskladenjskega vidika torej ekvivalentna rabi slovenskega glagola v tem pomenu (Sam₁-*telefonirati*1-Sam₃/avst., zv. nem. Sam₁-*anrufen*-Sam₄/šv., liht. nem. Sam₁-*telefonieren*1-Sam₃), v večjem delu strnjenege nemškega govornega prostora pa se v tem pomenu uporablja glagol *anrufen*.

¹³ <https://www.duden.de/sprachwissen/sprachratgeber/promovierenhabiliteren>.

¹⁴ Zgledi za posamezne pomena (gl. E-VALBU): 1. *Ich telefoniere jede Woche einmal mit meinem Sohn in Boston.* ('Vsak teden govorim po telefonu s sinom v Bostonu.'). 2. *Dann telefonierte ich nach Hause, dass ich gut angekommen bin.* ('Telefoniral sem domov, da sem srečno prispel.'). 3. *Sie telefonierten sogar ins Ausland nach einer geeigneten Krankenschwester für den schwer kranken Mann.* ('Telefonirali so v tujino po primerno medicinsko sestro.'). 4. *Es ist so schön, ungehindert ins Ausland telefonieren zu dürfen.* ('Lepo je, da lahko v tujino neovirano telefoniramo.')

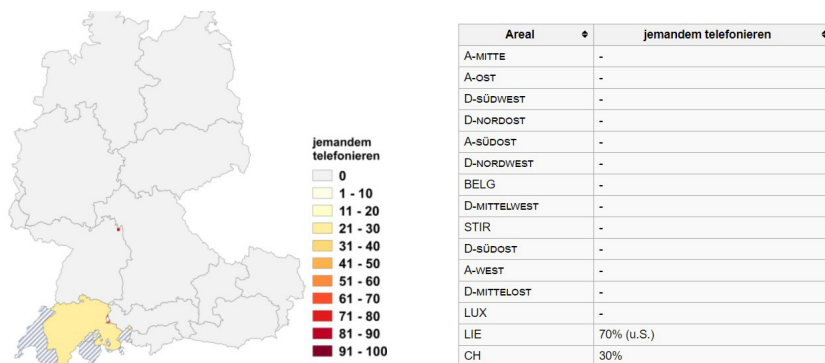

Abbildung und Tabelle 1. Relative Auftretenshäufigkeit von jemandem telefonieren innerhalb der einzelnen Arealen im Verhältnis zum Gesamtvorkommen in allen Arealen (in %)

Slika 3: Relativna pogostnost pojavitve glagola »jemandem telefonieren« znotraj posameznih arealov v primerjavi s celotnim pojavljanjem v vseh arealih (gl. Variantengrammatik, <http://mediawiki.ids-mannheim.de/VarGra/index.php/Telefonieren>)

Nemški *telefonieren* pa ima tudi pomen 'govoriti s kom po telefonu'. V tem primeru je njegov desni udeleženelec realiziran s predložno zvezo (z *mit* 'z/s': Sam₁-*telefonieren*₂-pSam, p=*mit*), ki izraža partnerja vršilca oz. spremljevalca dejanja (*Ich telefoniere mit meiner Mutter*). Čeprav je njegova ustreznica glagolska besedna zveza (*Po telefonu говорим z materjo*), prihaja v slovenščini do glagolske rabe po nemškem vezljivostnem vzorcu (*Telefoniram z mamo*), kar je z jezikovnostičnega vidika posledica interferenčnega prenosa – v Gigafidi 2.0 je za takšno rabo navedenih 13 zgledov od 7192¹⁵ konkordanc (*Zato sem jo zadnjič, ko sem telefonirala s prijateljico, poslala vstran*).

4 Zaključek

Z vidika nemških standardov v povezavi z internacionalizmi izstopa tudi nemška izposojenka *faširati* in francoska *faschieren* (v enakem pomenu 'na drobno mleti ali sekljati', *SSKJ*,² < *frc. farcir*), ki obstaja le v enem nemškem standardu, v avstrijski nemščini, ostale standardne različice uporabljajo v tem pomenu glagola *durchmahlen* in *durchdrehen* (*durch den Fleischwolf drehen*). Glagol *faširati* je torej pogovorni avstrijajacizem, konvergentni glagol pa pozna tudi hrvaščina (Stojić 2020), kar je posledica prevzemanja med jeziki znotraj »staroavstrijskega« stičnega jezikovnega areala, v katerem je bila avstrijska nemščina jezik dajalec in posrednik, neredko pa tudi jezik prejemnik (Newerkla 2017: 21). Glagola imata tudi enak vezljivostni vzorec (Sam₁-*faširati/faschieren*-Sam₄).

S kontrastivnim pogledom na izbrane pare internacionalnih slovenskih in nemških glagolov smo predstavili nekaj podobnosti in razlik med njihovimi pomeni in vezljivostnimi vzorci, pokazali na možnost interferenčnih napak ter nakazali nekatere tipe vezljivostnih vzorcev. Vpogled je upošteval tudi variantnost leksemov

¹⁵ <https://viri.cjvt.si/gigafida/Concordance/Search?Query=telefonirati%20z&from=0&size=20>.

ter njihovih pomenov in pomenskoskladenjskih struktur po nemških standardnih različicah. Za izdelavo tipologije kontrastivnih vezljivostnih vzorcev, pa tudi nadaljnje primerjave, denimo med izglagolskimi izpeljankami in njihovo vezljivostjo (npr. tip *interessirati se za*Sam₄ in *interes za*Sam₄/s. *interessieren für*Sam₄ in *Interesse an*Sam₃), pa so potrebne nadaljnje analize obsežnejšega korpusa z natančnim upoštevanjem pomenskostrukturnih, pomenskoskladenjskih, pragmatičnih, jezikovnostičnih in jezikovnozvrstnih dejavnikov.

Viri

Ammon, Ulrich, Bickel, Hans in Lenz, Alexandra H., 2016: *Variantenwörterbuch des Deutschen. Die Standardsprache in Österreich, der Schweiz, Deutschland, Liechtenstein, Luxemburg, Ostbelgien, und Südtirol sowie Rumänien, Namibia und Menonitensiedlungen*. Berlin in Boston: Walter de Gruyter.

Duden online: <https://www.duden.de/woerterbuch>.

DWDS = *Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache*, ur. Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften: <https://www.dwds.de/d/wb-dwdswb>.

E-VALBU = *Das Elektronische Valenzwörterbuch Deutscher Verben*: <https://grammis.ids-mannheim.de/verbvalenz>.

Korpus pisne standardne slovenščine Gigafida 2.0: <https://viri.cjvt.si/gigafida/>.

Snoj, Marko, 2015: Slovenski etimološki slovar. www.fran.si.

SSKJ = *Slovar slovenskega knjižnega jezika*, 2014: www.fran.si.

Stojić, Anita 2020: *Germanizmi u hrvatskim govorima. Riječnik*. Zagreb: Alfa.

Variantengrammatik: http://mediawiki.ids-mannheim.de/VarGra/index.php/%C3%9Cber__das_Projekt.

Žele, Andreja, 2008: *Vezljivostni slovar slovenskih glagolov*. Ljubljana: Založba ZRC.

Žele, Andreja, 2018: *Vezljivostni slovar slovenskih glagolov*. www.fran.si.

Literatura

Bergmann, Rolf, 1995: »Europäismus« und »Internationalismus«: Zur lexikologischen Terminologie. *Sprachwissenschaft* 20. 239–277.

Blahak, Boris, 2017: Mehrsprachigkeit und sprachliche Auffälligkeit. Psychologische Auswirkungen des Prager Multilingualismus auf Franz Kafkas Spracheinstellungen. Mauerer, Christoph (ur.): *Mehrsprachigkeit in Mittel-, Ost- und Südosteuropa: gewachsene Vielfalt oder belastendes Erbe der Vergangenheit: Beiträge zur 1. Jahrestagung des Forschungszentrums Deutsch in Mittel-, Ost- und Südosteuropa, Regensburg, 2.–4. Oktober 2014*. Regensburg: F. Pustet. 192–219.

CEFR 2020 = Council of Europe, 2020: *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume*. Strasbourg: Council of Europe Publishing: www.coe.int/lang-cefr.

GER 2001 = Trim, John, North, Brian, Coste, Daniel, 2001: *Gemeinsamer Europäischer Referenzrahmen für Sprachen: Lernen, Lehren, Beurteilen*. Prev. Jürgen Quetz, sodel. Raimund Raimund Schieß, Ulrike Skörries, Günther Schneider. Berlin, München: Langenscheidt.

Helbig, Gerhard in Schenkel, Wolfgang, 1991:⁸ *Wörterbuch zur Valenz und Distribution deutscher Verben*. Tübingen: Niemeyer.

Helbig, Gerhard, 1992: *Probleme der Valenz- und Kasustheorie*. Tübingen: Niemeyer.

Javor Briški, Marija, 2020: *Nemščina v diahroni perspektivi*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Javor Briški, Marija, 2022: Nemška književnost na Slovenskem od 11. od 16. stoletja. *Jezik in slovstvo* 67/1–2. 79–105.

Krevs Birk, Uršula, 2006: *Argumentellipse: Aktantenweglassung in deutschen und slowenischen Reportagetexten*. Tübingen: G. Narr.

Krevs Birk, Uršula, 2014: Deutsche und slowenische sprachliche Beziehungen und interkulturelle Linguistik: Beispiel Internationalismen. *Linguistica* 54/1. 353–364.

Krevs Birk, Uršula, 2019: Zu einigen Aspekten des Deutschen als Kontaktsprache des Slowenischen. *Linguistica* 59/1. 155–173.

Lobin, Henning (2021): Sprache in Netzen. Typen sprachlicher Netzwerke und ihre Analysen. *Linguistica* 61/1. 9–21.

Newerkla, Stefan Michael, 2017: Kontaktareale in Mitteleuropa am Beispiel Altösterreich. Mauerer, Christoph (ur.): *Mehrsprachigkeit in Mittel-, Ost- und Südosteuropa: gewachsene Vielfalt oder belastendes Erbe der Vergangenheit: Beiträge zur 1. Jahrestagung des Forschungszentrums Deutsch in Mittel-, Ost- und Südosteuropa, Regensburg, 2.–4. Oktober 2014*. Regensburg: F. Pustet. 17–32.

Schaeder, Burkhard, 1990: Versuch einer theoretischen und methodischen Grundlegung der Internationalismen-Forschung. Braun, Peter, Schaeder, Burkhard in Volmert, Johannes (ur.): *Internationalismen. Studien zur interlingualen Lexikologie und Lexikographie*. Tübingen: Niemeyer. 34–46.

SEJO 2011 = *Skupni evropski jezikovni okvir: učenje, poučevanje, ocenjevanje*, 2011. Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, Urad za razvoj šolstva. <https://centerslo.si/wp-content/uploads/2015/10/SEJO-komplet-za-splet.pdf>.

Šekli, Matej, 2015: Semantische Felder der deutschen Lehnwörter im Slowenischen. *Slavica Tergestina* 16. 144–168.

Šekli, Matej, 2020: Zur Datierung der (bairisch-)alt- und mittelhochdeutschen Lehnwörter im Slowenischen: relative und absolute Chronologie. *Linguistica* 60/2. 161–178.

Turska, Marta, 2009: *Internationalismen in der Fachsprache der Gastronomie und Kochkunst im fünfssprachigen Vergleich*. Frankfurt am Main: Peter Lang.

Vidovič Muha, Ada, 2004: Vprašanje globalizmov ali meje naših svetov. Kržišnik, Erika (ur.): *Aktualizacija jezikovnozvrstne teorije na Slovenskem: členitev jezikovne resničnosti* (Obdobja 22). Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete. 73–81.

Volmert, Johannes, 2003: Internationalismen und die Rolle des Lateins als »Muttersprache Europas«. Ur. Braun, Peter, Schaeder, Burkhardt in Volmert, Johannes (ur.): *Internationalismen II. Studien zur interlingualen Lexikologie und Lexikographie*. Tübingen: Niemeyer. 23–40.

Žele, Andreja, 2001: *Vezljivost v slovenskem jeziku (s poudarkom na glagolu)*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

International Verbs in Slovene and German and their Valency from a Contrastive Point of View

The article deals with international verbs in German and Slovene, in particular with the semantic and valency structures of the selected pairs of verbs. First, the role of the international words contained in the CEFR is discussed as well as compared with “global” words present in several languages of the world and concerning a global topic such as the recent pandemic. Second, the criteria for recognizing international lexemes are presented. If a word is to be considered an international lexeme it has to be semantically equivalent in at least three languages, two of which are not genetically related. Partial semantic equivalence can generate pairs of false friends. A number of pairs of international verbs differ in terms of international verbs depends also on the variability of a given German lexeme in the different standard varieties of German.

Keywords: German, Slovene, international verbs, contrastive analysis, valency